

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum soli homini conueniat manducare spirituater hoc sacramentum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

SED CONTRA, quod super illud i. Cor. ii. Qui manducat & bibit indigne, &c. dicit gl. * Duos dici mus esse modos manducandi: unum sacramentale, & alium spirituale.

RESPONDEO. Dicendum, quod in sumptione huius sacramenti duo sunt consideranda. scilicet ipsum sacramentum, & effectus ipsius, de quorum utroque iam supra dictum est. Perfectus igitur modus sumendi hoc sacramentum, est quando aliquis ita hoc sacramentum suscipit, quod percipit eius effectum, contingit autem quandoque (sicut supra dictum est) quod aliquis impeditur a percipiendo effectum huius sacramenti: & talis sumptio huius sacramenti est imperfecta. Sicut igitur perfectum contra imperfectum dividitur, ita sacramentalis manducatio, per quam sumitur solum sacramentum sine effectu ipsius, dividitur contra spirituales manducationem, per quam quis percipit effectum huius sacramenti, quo spiritualiter homo Christo coniungitur per fidem, & charitatem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod etiam circa baptismum, & alia huiusmodi sacramenta similis distinctio adhibetur: nam quidam suscipiunt tantum sacramentum, quidam vero sacramentum, & rem sacramenti. In hoc tamen differunt, quia cum alia sacramenta perficiantur in usu materiae, percipere sacramentum est ipsa perfectio sacramenti, hoc autem sacramentum perficitur in consecratione materiae, & ideo uterque usus est consequens hoc sacramentum.

In baptismo etiam & aliis sacramentis characterem imprimuntur, illi qui accipiunt sacramentum, recipiunt aliquem spirituales effectum, scilicet characterem, quod non accidit in hoc sacramentum. Et ideo magis in hoc sacramentum distinguitur usus sacramentalis a spirituali, quam in baptismo.

AD SECUNDUM Dicendum, quod sacramentalis manducatio, quae pertingit ad spirituales, non dividitur contra spirituales, sed includitur ab ea: sed illa sacramentalis manducatio contra spirituales dividitur, quae effectum non consequitur, sicut imperfectum quod non pertingit ad perfectionem speciei, dividitur contra perfectum.

AD TERTIUM dicendum, quod (sicut supra dictum est) effectus sacramenti potest ab aliquo percipi, si sacramentum habet in uoto, quamvis non accipiat in re. Et ideo, sicut aliqui baptizantur in baptismo flammis propter desiderium baptismi, antequam baptizentur baptismo aque, ita etiam aliqui manducant spiritualiter hoc sacramentum antequam sacramentaliter sumant: sed hoc contingit dupliciter: uno modo propter desiderium sumendi ipsum sacramentum, & hoc modo dicuntur baptizari & manducare spiritualiter, & non sacramentaliter, illi qui desiderant sumere haec sacramenta iam instituta: alio modo propter figuram, sicut dicit apostolus prima Corinth. 10. Quod antiqui patres baptizati sunt in nube, & in mari, & quod spirituales escam manducaerunt, & spirituales potum biberunt: nec tamen frustra adhibetur sacramentalis manducatio, quia plenus inducit sacramenti effectum ipsa sacramenti susceptio, quam solum desiderium: sicut supra circa baptismum dictum est. *

ARTICULVS III. *Utrum solius hominis sit hoc sacramentum spiritualiter sumere.*

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod non solius hominis sit hoc sacramentum spiritualiter sumere, sed etiam angelorum; quia super illud psal. 77. Panem angelorum manducauit homo, dicit glossa id est, corpus Christi, qui est vere cibus angelorum: sed hoc non esset, si angeli spiritualiter Christum non manducaerent. ergo angeli spiritualiter Christum manducant.

¶ 2 Præterea. Aug. † dicit super Ioan. Hunc cibum & potum societatem uult intelligi corporis & membrorum suorum, quae * est ecclesia in praedestinatis: sed ad istam societatem non solum pertinent homines, sed etiam sancti angeli: ergo sancti angeli spiritualiter manducant.

¶ 3 Præterea. Augustinus in libro de uerbis Domini dicit, Spiritualiter manducandus est Christus, quoniam ipse dicit, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo: sed hoc conuenit non solum hominibus, sed etiam sanctis angelis, in quibus per charitatem est Christus, & ipsi in eo. ergo uidetur quod spiritualiter manducare, non solum sit hominum, sed etiam angelorum.

SED CONTRA est, quod Augustinus † dicit super Ioan. Panem de altari spiritualiter manducate, innocentiam de altari portate: sed angelorum non est accedere ad altare, tamquam aliquid inde sumpturi. ergo angelorum non est spiritualiter manducate.

RESPONDEO. Dicendum, quod in hoc sacramentum continetur ipse Christus, non quidem in specie propria, sed in specie sacramenti. Dupliciter ergo contingit manducare spiritualiter ipsum Christum: uno modo, prout in specie consistit: & hoc modo angeli manducant spiritualiter ipsum Christum, in quantum ei uniuntur fruitione charitatis perfecte, & uisione manifesta (quem panem expectamus in patria) non per fidem, sicut nos ei hic unimur: alio modo contingit spiritualiter manducare Christum, prout est sub speciebus huius sacramenti, in quantum. scilicet aliquis credit in Christum cum desiderio sumendi hoc sacramentum. Et hoc non solum est spiritualiter manducare Christum, sed etiam spiritualiter manducate hoc sacramentum, quod non competit angelis. Et ideo licet angeli spiritualiter manducant Christum, non tamen conuenit eis spiritualiter manducare hoc sacramentum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sumptio Christi sub hoc sacramentum, ordinatur sicut ad finem ad fruitionem patriae, quae angelis eo fruuntur. Et quia ea, quae sunt ad finem, deriuantur a fine, inde est quod ista manducatio Christi, quae eum sumimus sub sacramentum, quodammodo deriuatur ab illa manducatione, quae angelis fruuntur Christo in patria. Et ideo dicitur homo manducare panem angelorum, quia primo & principaliter est angelorum, qui eo fruuntur in specie propria: secundario autem est hominum, qui Christum sub sacramentum accipiunt.

AD SECUNDUM dicendum, quod ad societatem corporis mystici pertinet quidem, & homines, & angeli: sed homines per fidem, angeli autem per manifestam uisionem: sacramenta autem proportionantur fidei, per quam ueritas uidetur in speculo, & in aenigmate. Et ideo proprie loquendo, non angelis, sed hominibus conuenit

Trac. 26. in lo. 10. 9.

Alias quod.

Trac. 26. in lo. 10. 9. fertur de cō fec. d. 2. c. Panem de alta ri.

Handwritten marginal notes on the left edge of the page, including numbers and small text fragments.

conuenit manducare spiritualiter hoc sacramentum. AD TERTIVM dicendum, quod Christus manet in hominibus secundum presentem statum per fide, sed in angelis beatis est per manifestam visionem. & ideo non est simile, sicut dictum est. *

In solutionibus praecar. g. r. & 2. in isto art.

ARTICVLVS III. *Utrum solus homo iustus possit Christum sacramentaliter manducare.*

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod nullus possit manducare Christum sacramentaliter, nisi homo iustus. Dicit enim Aug. in lib. de Remedio poenitentiae, ut quid paras dentem & uentrem? crede, & manducasti: credere enim in eum, hoc est panem uiuum manducare: sed peccator non credit in eum: quia non habet fidem formatam, ad quam pertinet credere in Deum, ut in secunda parte habitum est. * ergo peccator non potest manducare hoc sacramentum, quod est panis uiuus. ¶ 2. Praeterea. Hoc sacramentum maxime dicitur esse sacramentum charitatis, ut supra dictum est: sed sicut infideles priuantur fide, ita omnes peccatores priuantur charitate. Infideles autem non videntur posse sacramentaliter sumere hoc sacramentum, cum in forma huius sacramenti dicatur mysterium fidei. ergo pari ratione neque aliquis peccator potest corpus Christi sacramentaliter manducare.

4. d. 9. ar. 2. q. 1 & 2. & ar. 3. q. 2. c. 6. & de 12. q. 1. ar. 2. & 3. ar. 2. in 10. p. a. f. ante med. to. o. r. e. f. e. r. t. u. r. de c. 6. s. e. c. d. i. a. c. V. t. q. u. i. d. p. a. r. a. s. 2. 2. q. 4. ar. 5. q. 9. p. r. a. c. a. r. 4. ad 3. arg.

¶ Praeterea. Peccator magis est abominabilis Deo, quam creatura irrationabilis: dicitur enim in psal. quadragesimo octauo, de homine peccatore; Homo, cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis: sed animal brutum (putamus aut canis) non potest sumere hoc sacramentum: sicut etiam non potest sumere sacramentum baptismi: ergo videtur quod pari ratione, neque peccatores hoc sacramentum manducant.

Tract. 26. in Ioan. paru a med. super illud ego sum panis uitae 20. 9.

SED CONTRA est, quod super illud Ioan. sexto. (Patres uestri manducauerunt manna in deserto, & mortui sunt) dicit Augustinus. ¶ Multi de altari accipiunt, & accipiendo moriuntur: unde dicit Apostolus. Iudicium sibi manducat & bibit: sed non moriuntur sumendo nisi peccatores. ergo peccatores corpus Christi sacramentaliter manducant, & non solum iusti.

q. 76. ar. 6. ar. 1. & q. 77. ar. 3.

RESPONDEO. Dicendum, quod circa hoc quidam antiqui errauerunt, dicentes quod corpus Christi, nec etiam sacramentaliter a peccatoribus sumitur: sed quam cito labijs peccatoribus contingitur, tam cito sub speciebus sacramentalibus definit esse corpus Christi: sed hoc est erroneum, de rogat enim veritati huius sacramenti, ad quam pertinet (sicut supra dictum est) quod manentibus speciebus corpus Christi sub eis esse non desinat. Species autem manent, quamdiu substantia panis maneret, si ibi adesset, ut supra dictum est. ¶ Manifestum est autem, quod substantia panis assumpta a peccatore, non statim esse desinit, sed manet quamdiu per calorem naturalem digeratur: unde tamdiu corpus Christi sub speciebus sacramentalibus manet a peccatoribus sumptis. unde dicendum est, quod peccator sacramentaliter corpus Christi manducare potest, & non solum iustus.

q. 77. ar. 5. & 8. & alij c. iudicem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod uerba illa & similia sunt intelligenda de spirituali manducatione, quae peccatoribus non conuenit. Et ideo ex prauo intellectu horum uerborum videtur praedictis er

ros processisse, dum nescierunt distinguere inter corporalem & spirituales manducationem.

AD SECUNDVM Dicendum, quod etiam, si infidelis sumat species sacramentales, corpus Christi sub sacramento sumit: unde manducat Christum sacramentaliter, si ly sacramentaliter determinat uerbum ex parte manducati, si autem ex parte manducantis, tunc proprie loquendo, non manducat sacramentaliter, quia non utitur eo quod accipit ut sacro, sed ut simplici cibo: nisi forte infidelis intenderet recipere illud, quod ecclesia confert, licet non haberet fidem ueram circa articulos, uel etiam hoc sacramentum.

AD TERTIVM dicendum, quod etiam si mus uel canis hostiam consecratam manducet, substantia corporis Christi non definit esse sub speciebus, quamdiu species illae manent, hoc est, quamdiu substantia panis maneret, sicut etiam si proiceretur in lutum, nec hoc uergit in detrimentum dignitatis corporis Christi, qui uoluit a peccatoribus crucifigi abique diminutione suae dignitatis, praesertim cum mus aut canis non tangat ipsum corpus Christi, secundum propriam speciem, sed solum secundum species sacramentales: quidam autem dixerunt, quod statim cum sacramentum tangitur a mure uel cane, definit ibi esse corpus Christi: quod etiam derogat ueritati sacramenti, sicut supra dictum est. Nec tamen dicendum est, quod animal brutum sacramentaliter corpus Christi manducet, quia non est natum uti eo ut sacramento: unde non sacramentaliter, sed per accidens corpus Christi manducat, sicut manducaret ille, qui fumeret hostiam consecratam, nesciens ea esse consecratam.

Et quia id quod est per accidens, non cadit in diuisione alicuius generis, ideo hic modus manducandi corpus Christi, non ponitur tertius praeter sacramentalem & spirituales.

ARTICVLVS IIII. *Utrum peccator sumens corpus Christi sacramentaliter peccet.*

AD QUARTVM sic proceditur. Videtur, quod peccator sumens corpus Christi sacramentaliter, non peccet. non enim est maioris dignitatis Christus sub specie sacramenti, quam sub specie propria: sed peccatores tangentes corpus Christi sub specie propria, non peccabant, quin etiam ueniam peccatorum consequerentur, sicut legitur Lucae septimo de muliere peccatrice, & Mathei decimo quarto dicitur, quicumque tetigerunt fimbriam uestimenti eius, salui facti sunt. ergo non peccant, uel magis salutem consequuntur, sacramentum corporis Christi sumendo.

¶ 2. Praet. Hoc sacramentum, sicut & alia, est quaedam spiritualis medicina: sed medicina datur infirmis ad salutem, secundum illud Matth. nono. Non est opus ualentibus medicus, sed male habentibus: infirmum uel male habentes spiritualiter sunt peccatores. * ergo hoc sacramentum abique culpa sumere possunt.

¶ 3. Praet. Hoc sacramentum cum in se Christum contineat, est de maximis bonis. Maxima autem bona [secundum Aug. in li. de libero arb.] sunt quibus nullus male potest uti. Nullus autem peccat, nisi per abusum alicuius rei, ergo nullus peccator sumens hoc sacramentum peccat.

¶ 4. Praet. Sicut hoc sacramentum sentitur gustu & tactu, ita & uisu. Si ergo peccator ex eo, quod sumit hoc

In cor. 11. q. 2. ar. 1. c. 1. & ar. 4. q. 2. c. 1. & ar. 4. q. 2. c. 1. & ar. 4. q. 2. c. 1.

Alia, ergo hoc sacramentum est corporalis panis sumptus, licet alicuius non longe a primo.

Ioan. 6. q. 1. c. 1.